

Problém transparentnosti ve Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014: Několik poznámek

Tomáš Otáhal a Radim Valenčík

PEF MENDELU v Brně a VŠFS

10.4.2013

Úvod

- ▶ **Motto:** Kdo si dobře nezapne první knoflík, ten se už dobře neobleče. (J. W. Goethe)

Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 (Strategie)

Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 (Strategie)

- ▶ 1. Nevychází dostatečně z toho, co v současné době je schopna teorie, jak pokud jde o světovou literaturu, tak i o naše autory, říci.

Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 (Strategie)

- ▶ 1. Nevychází dostatečně z toho, co v současné době je schopna teorie, jak pokud jde o světovou literaturu, tak i o naše autory, říci.
- ▶ 2. Poměrně lehkomyšlně přechází problém, který by bylo možné nazvat „příčiny rezistence korupce“, tj. otázku, proč je korupci tak obtížné čelit, což je z velké části spojeno s nedostatkem transparentnosti.

Struktura

K otázce sítí podmiňujících existenci korupce a netransparentního prostředí, s. 7 ve Strategii:

Tab. 1: Přehled rozdílů v odlišných typech korupce

Charakteristika	Drobná korupce založená na podplácení (nabízení úplatků)	Organizovaná korupce a systémové zneužívání veřejných prostředků
Vztah podpláceného a podplácejícího	Situační charakter	Systémová, připravovaná, dlouhodobá aktivita
Objem prostředků, kterých se korupce týká	Malé prostředky, většinou peníze v hotovosti	Veliké prostředky
Finanční převody	Fyzický převod nebo předání peněz	Finanční prostředky putují složitou cestou, může se jednat o směnu
Odhalitelnost běžnými kontrolními metodami	Porušení pravidel snadno dohledatelné	Porušení pravidel těžko dohledatelné, často nemusí být přítomno
Míra organizovanosti a utajení	Netvoří se sítě, utajení relativně malé	Sítě je nutná k realizaci
Odhalování a vyšetřování	Nasazení operativní techniky je efektivní, vyšetřování jednoduché, problémem je množství případů	Velmi složité, nutná spolupráce různých orgánů, často lze odstíhat pouze dílčí část organizované korupce

Příčiny složitosti boje proti korupci

Zkrátka: Struktury založené na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad (mezi které patří i korupce) se rozrostly natolik, že si významným způsobem podřídily ty složky institucionálního systému, které mají korupci omezovat. Škoda je, že ani po tomto zjištění se materiál nevydává cestou kladení a řešení otázek souvisejících s anatomii a fungováním příslušných struktur typu sítí. (s. 15 ve Strategii)

Jak to vidí BIS

Zde jsou citovány pasáže ze Zprávy BIS za rok 2011. Již v roce 2010 však BIS ve své Zprávě říká v části 1.6 Organizovaný zločin: *„Spíše než o pevnou strukturu se jedná o systém volných, vzájemně spolupracujících a prostupných sítí disponujících penězi a/nebo vlivem a kontakty. Vedle skrytého působení, uplatňování vlivu a používání korupce lze mezi typické jevy zařadit i využívání specialistů (např. právníků, daňových a mediálních odborníků). Takové struktury se neuchylují ke zjevnému fyzickému násilí. S jejich působením souvisí i zajišťování nepostižitelnosti prostřednictvím ovlivňování orgánů činných v trestním řízení a soudů.“* (s. 29, 30, 31 aj. ve Strategii)

Protikorupční program

Nejde jen o výši prostředků. Stávající efektivnost jejich využití vede k obavě, že i alokace těchto prostředků je plně pod vlivem korupčního prostředí, resp. ovládána strukturami založenými na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad. Pokud by se to totiž myslelo vážně, bylo by v úvodu tohoto klíčového momentu uvedeno, jakým způsobem alespoň v řešení této otázky bude dosaženo plné transparentnosti.

Naše teorie

Jedním z klíčových pojmů, který v této souvislosti využijeme, je pojem **struktury založené na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad**. Jedná se o původní pojem, který označuje jevy, které byly odhaleny na základě analýzy kontextu her typu Tragédie společného (Tragedy of Commons). K popisu anatomie, vývoje a mechanismů fungování struktur založených na základním krytí pak využijeme původní teoretické nástroje popisující vyjednávání v systémech, které jsme nazvali redistribučními systémy. Při této příležitosti zmíníme postup a výsledky původního bádání týmu působícího při VŠFS, bez kterých by nebylo odhaleno to nejdůležitější.

Otázky?

Tomáš Otáhal a Radim Valenčík

tomas.otahal@mendelu.cz, valencik@seznam.cz

<https://akela.mendelu.cz/~otahal/>